

Federale Overheidsdienst
Sociale Zekerheid

MEMORANDUM VAN DE HOGE RAAD VOOR VRIJWILLIGERS

Vrijwilligerswerk: een meerwaarde voor iedereen

Minstens 8 % van de Belgen engageert zich als vrijwilliger.

Al deze mensen willen graag iets doen voor anderen of voor de samenleving, zonder te verwachten dat ze daarvoor betaald krijgen.

Ondanks het feit dat vrijwilligerswerk onbetaald is, zijn mensen – jong en oud, met verschillende niveaus van opleiding en kwalificaties – bereid zich in te zetten voor taken waar anderen beter van worden. Het gaat o.a. over: lessen geven, jeugdkampen organiseren, sportactiviteiten opzetten, een buurtfeest houden, zorgen voor natuurbehoud, erfgoed in ere herstellen, aan het roer zitten van een organisatie als bestuursvrijwilliger, begeleiden van patiënten en ondersteunen van kinderen, jongeren, gebruikers, ouders, ouderen, ongeacht hun herkomst, activiteiten organiseren... De diversiteit in het vrijwilligerswerk is immens.

Het belang én de soepelheid van die vrijwilligers werd de laatste jaren opnieuw ontdekt door de overheden. Duizenden mensen zetten zich in om Covid-19 te bestrijden, honderden ruimden puin en brachten troost na de overstromingen, ze stonden klaar om vluchtelingen uit Oekraïne en elders op te vangen.

**VRIJWILLIGERS ZIJN ESSENTIEEL.
VOOR DE SAMENLEVING. WAARDEER HEN.**

Behoud het belangloos karakter van het vrijwilligerswerk

De vrijwilligerswet is sinds 2006 van kracht. Het doel van die wet is om bescherming te bieden aan vrijwilligers én een kader te scheppen dat duidelijk is, dat een gelijkwaardige en gelijke behandeling voor alle vrijwilligers garandeert. Vrijwilligerswerk heeft bovendien als eigenheid dat het een **onbezoldigde activiteit** is en dat moeten we behouden.

De Hoge Raad voor Vrijwilligers (HRV) stelt echter vast dat die vrijwilligerswet uitgehold werd omwille van politieke noden en/of belangen. Hoewel dat de HRV begrijpt dat specifieke sectoren specifieke noden hebben, betreurt de Raad dat dit wordt aangepakt via de vrijwilligerswet. Artikel 12 van de wet betreffende de rechten van vrijwilligers maakt het mogelijk om de maximale kostenvergoedingen voor bepaalde categorieën vrijwilligers te verhogen bij koninklijk besluit. Dat er zoveel uitzonderingen zijn, is een ernstig pijnpunt. Het toont weinig respect voor zowel de geest als de letter van het artikel 10 van de vrijwilligerswet dat herinnert aan het onbezoldigd karakter van het vrijwilligerswerk en enkel toelaat dat de door de persoon gemaakte kosten worden terugbetaald door de organisatie. Bovendien zorgen deze uitzonderingen voor verwarring bij zowel de organisaties als bij de vrijwilligers op het terrein en leidt dit tot een verschillende behandeling tussen vrijwilligers.

Wanneer het nodig is om aan bepaalde categorieën vrijwilligers hogere kostenvergoedingen toe te kennen, moet men de noden uit de praktijk erkennen en oplossingen voorzien buiten de vrijwilligerswet.

SCHAF ARTIKEL 12 AF DAT DE VERHOGINGEN VAN DE KOSTEN-
VERGOEDINGEN TOELAAT. VOORZIE **OPLOSSINGEN VOOR**
SPECIFIEKE NODEN VAN BEPAALDE SECTOREN BUITEN
HET VRIJWILLIGERSWERK.

Verlaag de drempels tot vrijwilligerswerk

Vrijwilligers die activiteiten organiseren of bestuurder zijn van een vereniging ervaren **vaak zware administratieve lasten**. Dit legt een belangrijke druk en werklust op aan de bestuursvrijwilligers.

Het vervullen van een teveel aan formaliteiten (UBO-register, Belgisch Staatsblad, verschillende lokale vergunningen,...) wordt als hinderlijk ervaren. De overheid dient procedures en formaliteiten te toetsen aan 'vrijwilligersvriendelijkheid' en te investeren in administratieve vereenvoudiging, in het bijzonder in (digitale) instrumenten.

WERK DE ADMINISTRATIEVE LASTEN VOOR (BESTUURS)
VRIJWILLIGERS WEG EN WERK HIERVOOR SAMEN MET DE
VERSCHILLENDE BELEIDSNIVEAUS.

Investeer in digitalisering opdat aanpassingen aan statuten eenvoudiger kunnen worden doorgegeven, zorg voor een directe koppeling van de data met de KBO, stem numerieke systemen op elkaar af, garandeer een alternatief of ondersteuning voor vrijwilligers in een situatie van digitale kwetsbaarheid!

¹ Volgens de Barometer van de Digitale Inclusie (Koning Boudewijnstichting, 2022), bevindt 46% van de Belgische bevolking zich in een situatie van digitale kwetsbaarheid.

Versterk de toegang tot vrijwilligerswerk

De specifieke administratieve formaliteiten voor bepaalde groepen (sociale uitkeringsgerechtigden) vormen een obstakel voor het vrijwilligerswerk.

Zo is er bijvoorbeeld de verplichte aangifte bij de RVA zogenaamd ingegeven door een 'bezorgdheid' om misbruiken tegen te gaan en om werkzoekenden, die vrijwilligerswerk willen doen, te beschermen. Niettemin gaat de meldingsplicht **voorbij aan het grondrecht van elke burger** om de eigen vrije tijd in te vullen zoals hij/zij dat wil en druist ze in tegen het recht om zich te verenigen.

**SCHAF DE MELDINGSPLICHT BIJ DE RVA
ZO VLUG MOGELIJK AF.**

Stop ermee vrijwilligers te reduceren tot een goedkope oplossing

Er is een sterke tendens om het vrijwilligerswerk te herleiden tot een oplossing voor alle problemen en in te schakelen als goedkope arbeidskrachten.

Voor de HRV is het essentieel dat de persoon die zich engageert in het vrijwilligerswerk dit doet uit vrije wil (zoals eveneens bepaald in de wet betreffende de rechten van vrijwilligers). De HRV stelt echter een toenemende ongewenste instrumentalisering van het vrijwilligerswerk vast die ertoe leidt dat mensen vrijwilligerswerk moeten doen voor het behoud van hun uitkeringen, in het kader van een opleiding, integratietraject,...enz. Vermits dit raakt aan de specifieke eigenheid van vrijwilligerswerk moet dit stoppen.

Zet hiervoor andere structuren, systemen en statuten op, en gebruik de term 'vrijwilligerswerk' niet voor regelingen die er niets mee te maken hebben.

De overheid dient er bovendien over te waken dat vrijwilligers niet ingezet worden om personeelstekorten op te lossen.

**STOP MET DE ONGEWENSTE INSTRUMENTALISERING
VAN HET VRIJWILLIGERSWERK.**

Investeer in systematisch academisch onderzoek

Zowel in 2014 als in 2019 publiceerde de Koning Boudewijnstichting cijfers over het vrijwilligerswerk in België. In 2023 financierde de FOD Sociale Zekerheid een kwantitatieve studie over de motivaties en belemmeringen van vrijwilligers. Dit kwantitatief onderzoek dient regelmatig herhaald te worden, **om trends en ontwikkelingen in het vrijwilligerswerk te monitoren** én om over gegevens te beschikken zodat ook effecten van beleidsbeslissingen kunnen getoetst worden.

Zo zou het zogenaamde artikel 17 (vroegere verenigingswerk) verschuivingen in engagement kunnen impliceren. Ook de toepassing van specifieke kostenvergoedingen en de verwarring rond de statuten hebben mogelijk impact op het vrijwilligerswerk.

De in 2023 in opdracht van de Minister van Sociale Zaken uitgevoerde studie is een eerste aanzet, maar vereist bijkomende, kwalitatief ernstige en rigoureuze studies op grotere schaal en uitgevoerd door de academische wereld. Het is essentieel om de motivaties van vrijwilligers, kansen en bedreigingen voor het vrijwilligerswerk vandaag en in de toekomst verder te monitoren.

Toekomstige studies moeten worden uitgevoerd in overleg en samenwerking met de HRV, om de oriëntatie ervan te garanderen en om de deskundigheid uit de sector te kunnen leveren.

Dit impliceert dat de federale overheid substantiële middelen uittrekt voor onderzoek, uitgevoerd door de academische wereld om de kwaliteit van afgeleverde rapporten te garanderen en dit binnen haalbare termijnen.

DE OVERHEID DIENT VOLDOENDE **BUDGET VRIJ** TE MAKEN OM DEGELIJK, TERUGKEREND ACADEMISCH ONDERZOEK TE DOEN.

Installeer een permanent vrijwilligersfonds

Tijdens de Covid-19 periode werd via Fedris een Vrijwilligersfonds opgezet opdat vrijwilligers die meehielpen in de strijd tegen Covid-19 en zelf de ziekte opliepen, financiële ondersteuning konden genieten en de garantie kregen dat de medische kosten via de ziekteverzekering konden worden gedekt.

Vermits er amper geput werd uit dit fonds blijft een aanzienlijk bedrag beschikbaar. Het kan aangewend of bestemdigd worden om vrijwilligers (ongeacht welke activiteit en ongeacht in welke sector) te compenseren in geval van zware ongevallen en/of blijvende ongeschiktheid of in het geval van beroepsziekte. Via een dergelijk fonds kan een vangnet gecreëerd worden dat een **degelijke bescherming** biedt in het geval de vrijwilliger iets ernstigs overkomt. Mensen mogen immers geen slachtoffer worden van hun engagement.

VOORZIE DE **OPRICHTING** VAN EEN PERMANENT
VRIJWILLIGERSFONDS.

Zie de HRV als een partner in het beleid

De Hoge Raad voor Vrijwilligers werd als een forum van deskundigen opgericht en viert dit jaar zijn **twintigste verjaardag**. De Duitstalige, Franstalige en Nederlandstalige leden, die verschillende sectoren vertegenwoordigen, nemen hun mandaat binnen de HRV ernstig op. Dat blijkt uit de talrijke adviezen over uiteenlopende kwesties.

In de periode van de pandemie van het coronavirus stelde de HRV echter vast dat veel van de (ongunstige) adviezen genegeerd werden, zonder noemenswaardige argumentatie. Het negeren en/of niet opvragen van adviezen omwille van zogenaamde hoogdringendheid lijkt ons een drogreden en kan men niet maanden en jaren na elkaar gebruiken om de kritieken van de HRV te smoren. De HRV wijst erop dat **het verplicht is om advies te vragen over elk ontwerp van reglementering die van invloed is op het vrijwilligerswerk**.

Gezien de deskundigheid van de HRV, dienen er meer garanties gegeven te worden door de hele federale regering om over zaken die raken aan het vrijwilligerswerk in dialoog te gaan met de HRV, én een substantiële argumentatie te geven indien het advies van de HRV niet gevolgd wordt.

RAADPLEEG VAKER DE HRV EN **VOLG** ZIJN ADVIEZEN.

Verantwoordelijke Uitgever
Mathilde Henkinbrant

Online: D 2023/10.770/25

© **MEMORANDUM VAN DE HOGE RAAD VOOR VRIJWILLIGERS**

Administratief Centrum Kruidtuin
Finance Tower
Kruidtuinlaan 50, bus 125
1000 Brussel

Tel.: 02 528 64 68
Fax.: 02 528 69 77

E-mail: matilde.henkinbrant@minsoc.fed.be
Website: www.hogeraadvrijwilligers.belgium.be